

OLAF KOENS

RESİMLEYEN: MARK JANSSEN

Aydın

Bir beyaz balinanın
gerçek hikâyesi

CAN
ÇOCUK

Bu tanıtım
kopyası
Can Çocuk
okurları için
özel olarak
hazırlanmıştır.

OLAF KOENS

Aydın

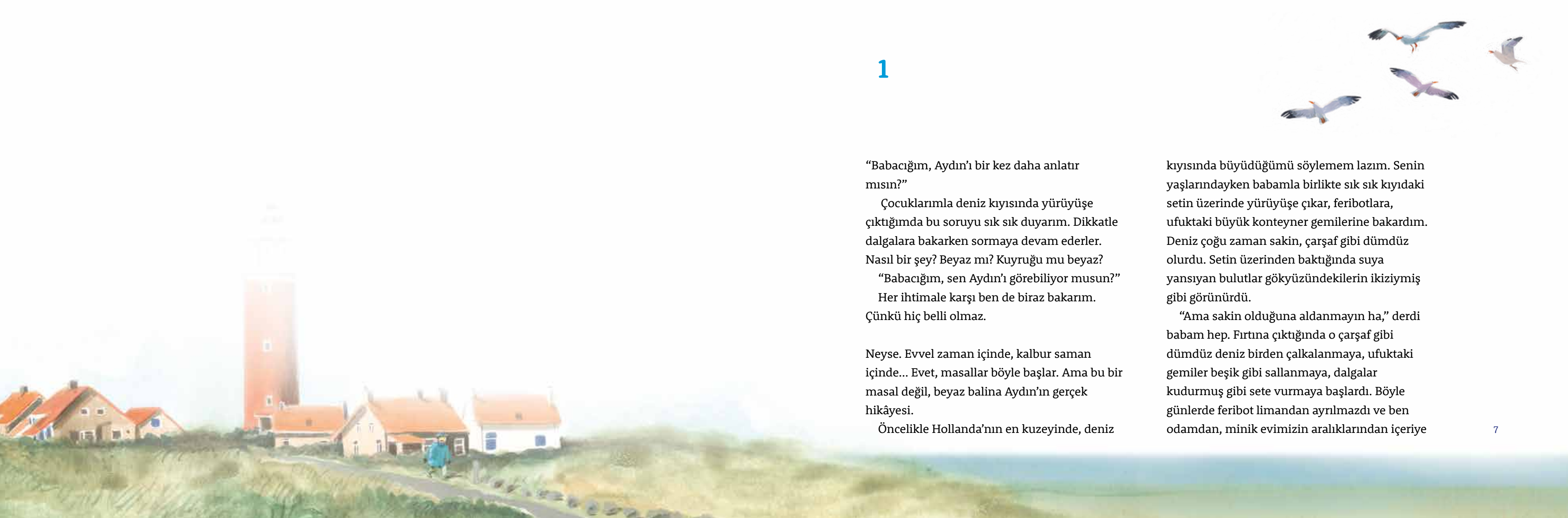
Bir beyaz balinanın
gerçek hikâyesi

RESİMLEYEN: **MARK JANSSEN**

ÇEVİREN: **MUSTAFA ÖZEN**

1

“Babacığım, Aydın’ı bir kez daha anlatır mısın?”

Çocuklarımla deniz kıyısında yürüyüşe çıktığımda bu soruyu sık sık duyarım. Dikkatle dalgalara bakarken sormaya devam ederler. Nasıl bir şey? Beyaz mı? Kuyruğu mu beyaz?

“Babacığım, sen Aydın’ı görebiliyor musun?”

Her ihtimale karşı ben de biraz bakarım. Çünkü hiç belli olmaz.

Neyse. Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde... Evet, masallar böyle başlar. Ama bu bir masal değil, beyaz balina Aydın’ın gerçek hikâyesi.

Öncelikle Hollanda’nın en kuzeyinde, deniz

kıyısında büyüdüğümü söylemem lazım. Senin yaşlarındayken babamla birlikte sık sık kıyıdaki setin üzerinde yürüyüşe çıkar, feribotlara, ufuktaki büyük konteyner gemilerine bakardım. Deniz çoğu zaman sakın, çarşaf gibi dümdüz olurdu. Setin üzerinden baktığında suya yansıyan bulutlar gökyüzündekilerin ikiziymiş gibi görünürdü.

“Ama sakın olduğuna aldanmayın ha,” derdi babam hep. Fırtına çıktığında o çarşaf gibi dümdüz deniz birden çalkalanmaya, ufuktaki gemiler beşik gibi sallanmaya, dalgalar kudurmuş gibi sete vurmaya başlardı. Böyle günlerde feribot limandan ayrılmazdı ve ben odamdan, minik evimizin aralıklarından içeriye

giren rüzgârın sesini duyardım. Tabii ki dalgaların seti aşmış evimizi, odamı, her şeyi sürükleyip götürmelerinden korkardım. Ama bu hiçbir zaman olmadı.

Fırtınada bazen gemilerdeki konteynerlerin denize düştüğü ve ertesi gün kıyıya, sete vurdukları olurdu. Bir keresinde içi beyaz spor ayakkabısı dolu bir konteyner bulmuştuk. Başka bir fırtınada bulduğumuz bir konteynerin içindense Çin malı oyuncaklar çıkmıştı.

Sık sık bu konteynirleri düşünür, kıyıya vurmuyup denizin dibine batsalar ne olur acaba, diye sorardım kendime. Orada yaşayan, tüm bu spor ayakkabıların ve oyuncakların işine yarayacağı birileri var mıydı? Tabii ki denizanalarının, yengeçlerin ve balıkların denizde yaşadıklarını biliyordum. Hatta bir keresinde limanda köpekbalığı bile görmüştüm. Ne tür bir köpekbalığı olduğunu da çok iyi hatırlıyorum: kedi köpekbalığı. Küçüktü ve

babamın söylediğine göre tehlikeli değildi. Tüm bu küçük balıklar pek ilgimi çekmiyordu. Ben daha çok balinalar ve yunuslarla ilgileniyordum. Daha fazla bilgi edinmek için okyanusta yaşayan büyük, memeli hayvanlar hakkında kitaplar okumaya başladım ve saatlerce fotoğraflarına, resimlerine baktım. Gemi büyüklüğünde balinalar vardı! Yunuslar her an suda atlayabiliyorlardı. Bir keresinde babama bizim orada da balina ve yunus var mı diye sorduğumda “Hayır,” dedi. “Onlar buralara gelmez. Tabii hiç belli olmaz.”

Wadden Denizi’nde küçük bir adanın ıssız bir köşesinde oturuyorduk. Erkek ya da kız kardeşim yoktu. Babamın veya annemin beni motosikletle götürdüğü okulda pek fazla arkadaşım da yoktu. Sınıftaki çocuklar atlar ve dinazorlar hakkında her şeyi bilmek isterken ben sadece denizin derinliklerinde yaşayan

büyük hayvanlarla ilgileniyordum. Ve defterlerime spor ayakkabılı yunuslar ve balinalar çiziyordum.

Sınıfta asılı duran, ülkeler ve denizler haritalarından dünyanın tüm denizlerinin adlarını ezberledim. Haritanın derin mavisinde küçük Wadden Denizi görünmüyordu bile.

Balinalar ve yunuslar hakkında her şeyi öğrendim. Ne yediklerini, nasıl hareket ettiklerini, ne kadar büyüyebildiklerini... Boyları bazen otuz metreyi bulabiliyormuş. Nesillerinin tehlikede olduğunu, Japonya'da balina avladıklarını, çok hassas olduklarını ve denizin derinliklerinde yollarını nasıl bulduklarını öğrendim. Balinaların güçlü bir hafızası var. Ben okuldan eve dönerken kum tepelerine ve evlere bakarak yolumu bulabiliyordum. Balinalar ise sualtında denizin tabanındaki şekillere bakarak yollarını buluyorlar.

Ayrıca bir sürü de türleri var. Birkaç

tanisinin adlarını sayayım mı? Bak dinle: güney gerçek balinası, Kuzey Pasifik gerçek balinası, gri balina, mavi balina, mutur, ispermeçet balinası, narval, beyaz balina –onlar çok özel, bunu unutma–, gagalı balina, Ganj yunusu, dişli balina, katil balina ve uzun burunlu, beyaz göbekli, koyu çizgili, kambur, zayıf ve pürüzlü dişli yunuslar...

Wadden Denizi küçüktü ama setin arkasından anakara görünmezdi. Sadece geceleri bizim adanın ve diğer adaların deniz fenerlerinin ışığı görünürdü. Uyumadan önce odamın penceresinden yanıp sönen ve sete vuran büyük ışık huzmelerine bakarken, babamın söylediği şey gelirdi aklıma: “Hiç belli olmaz.” Günün birinde gerçek bir balinayla tanışacağımdan ve onunla arkadaş olacağımdan emindim.

2

Limandaki kedi köpekbalığı gibi bazı şeyleri çok iyi hatırlıyorum. Çocukluğuma dair diğer şeyleriyse unuttum. Ama Aydın'ı ilk kez gördüğüm ânı asla unutmuyorum.

Bir gün, öğretmenimiz sınıfa tekerlekli bir sehpanın üzerinde çok büyük bir televizyon getirdi. Altında, ortasında geniş bir deliği olan bir cihaz duruyordu. Bir video oynatıcıydı bu. Öğretmen büyük bir kaseti deliğe yerleştirir yerleştirmede cihaz kaseti yuttu ve televizyon birden canlanıp ekranında gençler için haber bülteni *Jeugdjournaal* belirdi.

Jeugdjournaal o kadar da sevdiğim bir program değildi, çünkü sık sık savaş haberleri verilirdi. Bosna'daki savaşın görüntüleri canımı

çok sıkardı. Savaş haberlerinin yanı sıra Japonya'daki balina avının iğrenç görüntüleri gibi başka eziyetlere de yer verilirdi. Zavallı hayvanları zıpkınlarla avlayıp etlerini çiğ çiğ yiyorlardı. Bazen hayvanlara ya da çocuklara dair komik hikâyeler de olurdu, ama *Jeugdjournaal* hiçbir zaman gerçekten eğlenceli bir program olmadı. Ama o gün, 1993 yılında, bir perşembe günü, Aydın'ı ilk kez gördüm.

Daha önce kitaplarda beyaz balina çizimleri görmüştüm, ama televizyondaki görüntüler gerçek bir beyaz balinaya aitti! Aydın, metrelerce uzunlukta, kar gibi bembeyaz, neşeli bir balinaydı. Günün birinde Türkiye'nin

1993

bir kasabasında, deniz kıyısında belirince kasaba halkı onu görebilmek için iskeleye hücum etmişti. Sevinçten çılgına dönmüş yüzlerce çocuk avazları çıktığında “Aydın! Aydın!” diye bağırıyordu.

Jeugdjournaal’ın spikerine göre Aydın’ın aslında orada olmaması gerekirdi, çünkü normalde yaşadığı bölge o kasabanın çok uzağındaydı. Ama yolu oraya düşmüştü bir kere ve bundan son derece memnunmuş gibi görünüyordu.

Görüntüler harikaydı. Aydın türlü hünerler sergiliyor, teknelerle ona bakmaya gelen yetişkinlerin ellerinden balık yiyordu. Hatta ona attıkları bir topla bile oynadı. O büyük beyaz bedenindeki iki minik siyah gözüyle bu beyaz balina o âna kadar hayatımda gördüğüm en güzel hayvandı.

Jeugdjournaal’daki kasaba, adada

oturduğumuz kasabaya biraz benziyordu. Aydın Türkiye’ye kadar yüzebiliyorsa neden Wadden Denizi’ne de gelemesindi?

O andan itibaren denizi daha dikkatli izlemeye başladım.

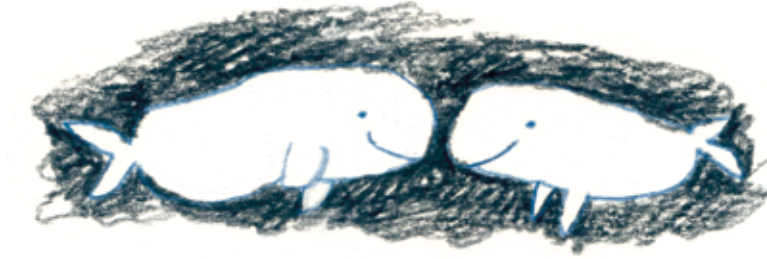
Büyükbabam bana bir dürbün vermişti. O dürbünle saatlerce denizin çarşaf gibi sularına baktım, suda hareket eden beyaz bir şey var mı görebilmek için. Meraklı bir beyaz balinanın kuyruğu, hatta belki de burnu.

Bir beyaz balinayla arkadaş olmayı o kadar çok istiyordum ki... Ona bakacak, onunla birlikte yüzüp kürek çekecektim. Bunları nasılsa öğrenmiştim. Ve hani olur da aç kalırsa ona balık satın alabilmek için para bile biriktirdim. Ama denize o kadar uzun bakmama rağmen Aydın’ı görmedim.

Ta ki...

3

Kısa, kısa, uzun.

Kısa, kısa, uzun.

Uyuyamadığım zamanlarda deniz fenerinin ışığına bakardım. Her deniz fenerinin kendi ritmi vardır. Bizim adadakinin ışığı birkaç saniye uzun ya da flaş patlaması gibi çok kısa sürerdi. Işık o kadar parlaktı ki perdeden içeriye sızıp odamın duvarlarında ve zemininde çizgiler oluştururdu. Her seferinde aynı ritimde: Kısa, kısa, uzun. Kısa, kısa, uzun.

Bir akşam bir şeyin değiştiğini fark ettim. Dişlerimi fırçaladıktan sonra yatağıma uzanmış, kenarındaki minik lambanın ışığında kitap okuyordum. Deniz fenerinin ışığı her zamanki gibi yine odama yansiyordu. Kısa,

kısa, uzun. Tam ışık aralarının ne kadar sürdüğünü hesaplamaya başlamıştım ki birden değişti. Uzun, kısa, uzun. Hemen yataktan kalkıp perdeyi açtım ve bir kez daha iyice baktım: Uzun, kısa, uzun. Bir anlam veremedim. Işık beyazdan maviye dönüştü ve çok geçmeden giysilerimin, yatağımın ve okumakta olduğum kitabın ıslanmaya başladığını hissettim. Etrafım göz açıp kapayıncaya kadar suyla kaplandı. Lambam, oyuncak hayvanlarım, defterlerim, tükenmez ve kurşunkalemlerim su altında süzölmeye başladılar. Neyse ki iyi yüzebiliyordum. Bu yüzden telaşa kapılmadım. Ve böyle durumlarda hemen su yüzeyine doğru

yüzülmesi gerektiğini öğrenmişim. Yukarıya doğru baktığımda, bir tekneyle suya salınmış küreklerinin silüetini gördüm. Çabucak o yönde yüzüp suyun yüzeyine çıktım. Ve çıkar çıkmaz nefes nefese teknenin kenarına tutundum.

“Bir bu eksikti,” dedi teknedeki adam.

“Pardon?” dedim. Ya da demeye çalıştım, çünkü doğru düzgün konuşamıyordum. Su o kadar soğuktu ki zangır zangır titriyordum.

“Önce o hayvan, şimdi de sen,” dedi adam ve iki elini de bana doğru uzattı. Sıkıca ellerine tutundum. Beni bir hamlede tekneye çekip hemen sıcak bir battaniyeye sardıktan sonra bir bardak sıcak çay verdi.

“Peki ben neredeyim?” dedim. “Ve siz kimsiniz?”

Ama adam yanıt vermedi. Fötr şapkasının altından uzun uzun denize baktı. Sabahın erken bir saatiydi. Dalgalar tekneyi bir sağa bir sola sallıyordu. Az ilerimde duran ağın içindeki

balıklara baktım, bazıları hâlâ canlıydı.

“Ben burada balık avlarım,” dedi adam bir süre sonra. “Ringa, uskumru, bazen de yassı balık. Ama bu sabah daha önce hiç görmediğim tuhaf bir şey çıktı karşıma. Kar gibi bembeyaz, koskocaman bir balık. Dev gibi bir hayvan!”

“Aydın!” diye bağırdım sevinçle. Hemen teknenin ucuna gidip uzun uzun denize baktım. Sonra balıkçıya dönüp “Onu aramamız lazım,” dedim. Balıkçı omuz silkti. Hızla teknenin öbür ucuna gidip bakmaya devam ettim. Burada olmalıydı, ilk kez bu kadar yakınındaydım.

“Aydın!” diye seslendim. “Aydın!”

Ve birden gri dalgaların arasında beyaz bir şeyin belirdiğini gördüm. Evet... Evet... Aydın'dı bu! Gerçek bir beyaz balina! Gözlerime inanamadım. Teknenin ucundan dikkatlice öne doğru eğilip elimi suya soktum. Aydın ona

dokunabileceğim kadar yakınıma geldi. Hafifçe başındaki beyaz şişkinliği okşadım, yumuşacıktı. Birden ısınıverdim. O koskocaman beyaz bedenine ve minik siyah gözlerine baktım. Onun da beni gördüğünü düşündüm. Sonra Aydın tekrar daldı, teknenin altından geçerek gözden kayboldu.

“Benim adım Kemal,” dedi balıkçı. “Sen kimsin?”

Kalbim hâlâ sanki yerinden çıkacakmış gibi atıyordu. Ancak Kemal bana bir bardak daha çay verdikten sonra cevap verebildim. Aydın’ı, deniz fenerini, yaşadığım adayı anlattım. Kemal ilerideki feneri işaret etti. Yüksek kayalıkların arkasında yanıp sönen ışığa baktım: Uzun, kısa, uzun. Sahil göründü. Hiç de bizim adaya benzemiyordu. Uzakta beliren evlere, beyaz deniz feneri kulesine, cami minaresine baktım.

“Daha önce hiç böyle bir şey görmüş müydün?” dedi Kemal, liman yönünde kürek çekerken. Beyaz balinalar hakkında bildiğim her şeyi anlatmaya başladım.

Dalgalar yüksek olmasına rağmen belki Aydın’ı görebilirim umuduyla yine teknenin ucuna gittim, ama arada bir beliren siluetten, beyaz bir lekeden başka bir şey göremedim. Tekne limana girerken ben o gitmiştir artık diye düşünürken birden yanımızda beliriverdi. Bakmak için başını sudan çıkardı. Sanki o da bilmek istiyordu tam olarak nerede olduğunu.

“Belki karnı açtır,” dedi Kemal ve ağın içindeki ringa balıklarından birkaç tane alıp denize attı.

Ve o anda harika bir şey oldu. Aydın ringa balıklarını bir kerede midesine indirip çılgın gibi teknenin etrafında dönerek yüzmeye başladı ve ardından havaya sıçrayıp müthiş bir gürültüyle teknenin yakınında suya daldı.

Çıkardığı dalga o kadar büyüktü ki neredeyse teknedeki düşecektim. Aydın’ın çıkardığı sesler de ilginçti. Çok yüksek ve tizdiler. Bazen insan sesine, bazen martı çığlığına, bazense kapı gıcirtısına benziyorlardı. Sonra Aydın teknenin altından geçip tekrar suyun yüzeyine çıktı ve kuyruğunun üzerinde dengesini sağlayarak suyun içinden dimdik havaya yükseldi. Gerçekten!

“Hayatımda böyle bir şey görmedim,” dedi Kemal. Teknenin kenarından eğilip bakarken sigarası ağzından denize düştü.

Kemal limanda tekneyi bir iple rıhtıma bağlayıp beni iskeleye çıkardı. Orada durup bir süre Aydın’a baktım. Sadece koskocaman değil, çok da güzeldi. İskelenin üstünde biriken kardan bile daha beyazdı. Arada bir derine dalıp bir süre gözden kayboluyor ve sonra birden yine ortaya çıkıyordu. Kemal suya

birkaç ringa daha atınca Aydın onları da bir lokmada midesine indirip yine kuyruğunun üzerinde dimdik havaya yükseldi.

“Gel,” dedi Kemal. “Yapmamız gereken bir şey var.”

“Peki ama neredeyim ben?” diye sordum tekrar.

“Doğru ya, söylemeyi unuttum,” dedi Kemal “Burası Türkiye, bu kasabanın adı da Gerze. İstanbul’dan arabayla bir gün uzaklıkta. Ve bu denizin adı da Karadeniz. Ben hayatım boyunca bu denizde balık avladım. Büyük balıklar gördüğüm oldu, tonbalığı mesela. Ve birkaç defa yunus da gördüm, ama bunun gibisine rastlamadım.”

Tam ben Aydın’ın yunus değil balina olduğunu anlatmaya başlamıştım ki Kemal birden, “Başkanım!” diye bağırarak koşmaya başladı. “Sayın belediye başkanım!”

Bir başına rıhtımda gezinen adama

sesleniyordu. Ben de Kemal'in arkasından koştum.

“Ben...” dedi Kemal nefes nefese. “Biz... Biz konuşan bir balık gördük.”

Evet anlamında başımı salladım.

Belediye başkanı güldü. Benimle tokalaşıp adının Durmuş Çetin olduğunu söyledi. Fırça bıyıklı, sevimli bir adamdı. Kemal'in biraz sakinleşmesini bekledikten sonra, “Anlat bakalım, ne oldu,” dedi. “Ne gördünüz tam olarak?”

“Konuşan bir balık,” dedi Kemal yine. “Koskocaman, teknemden daha büyük. Görmeniz lazım!”

Belediye başkanı yine gülüp, “Alemsin Kemal,” dedi. “Saçmalama. Balıkların konuşmadığını sen de biliyorsun. Benimle dalga geçme. Yunus görmüş olmayasın?”

“Hayır, beyaz balina!” diye atıldım. “Adı Aydın!”

Belediye başkanı başımı okşayıp, “Yapacak daha önemli işlerim var,” dedi. “Siz balıkçılar hep böyle inanılmaz hikâyeler anlatmaya bayılırsınız,” diye mırıldandı. “Beyaz balinanın buralarda işi ne!” Ve bir kez daha gülüp omuz silktikten sonra vedalaşıp yoluna devam etti.

Bunun üzerine iskeleye geri döndük. Bu arada kahvehanelerden ve camiden gitgide daha çok insan gelmeye başlamıştı. Belli ki birisi okula da haber vermişti, çünkü sınıflar dolusu önlüklü öğrenci mucizeyi görebilmek için olanca hızlarıyla koşarak iskeleye doluştular. Hava kararınca kadar orada kalıp izledim.

Kemal ona yardım etmem için beni tekneye çağırınca yanına gittim. Birlikte ringaları rıhtıma çıkardık. Sonra onları teker teker suya atmaya başladım. Aydın yine hepsini afiyetle, bir kerede midesine indirdi. Onun bu halini seyrederken başımın dönmeye başladığını hissettim.

“Yorgun olmalısın,” dedi Kemal. Beni liman manzaralı bir odaya götürüp, “Burada konaklayabilirsin,” dedi. Uykuya dalmadan önce bir kez daha pencereden baktım. Gerçek olduğundan emindim. Aydın'ın, kuyruğu üzerinde, suda mum gibi dimdik durabildiğini karanlıkta bile gördüm. İskeleden bu tuhaf balığı seyreden kasabalıları, sevinçle gülüşen çocukları gördüm. Aydın'ın arkadaşım olduğuna karar verdim. Benim beyaz balina arkadaşım.

Aydin, het waargebeurde verhaal van een beloega

Metin © 2021, Olaf Koen

İllüstrasyon © 2021, Mark Janssen

İlk olarak 2021'de Uitgeverij Volt tarafından

Amsterdam'da yayımlanmıştır.

© Can Sanat Yayınları A.Ş., 2023

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak

kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni

olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

ISBN 978-975-07-6118-8

1. Basım: 2023

2. Basım: 1000 adet, Aralık 2023

Çeviren: Mustafa Özen

Resimleyen: Mark Janssen

Yayın Koordinatörü: İpek Şoran

Editör: Tuğçe Özdeniz

Son Okuma: Seda Ateş

Tasarım Uygulama: Güldal Yurtoğlu

Can Sanat Yayınları Yapım ve Dağıtım Tic. ve San. A.Ş.

Yayıncı Sertifika No: 43514

Maslak Mh. Eski Büyükdere Cad. İz Plaza No: 9/25 Sarıyer, İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 - 252 59 89 Faks: 252 72 33

cancocuk.com cancocuk@cancocuk.com

Baskı ve Cilt: Pasifik Ofset; Sertifika No: 44451

Adres: Cihangir Mah. Güvercin Cad. Baha İş Merkezi

A Blok No: 3/1 Z. Kat Avcılar, İstanbul

Nederlands
letterenfonds
dutch foundation
for literature

Bu kitap Dutch Foundation for Literature
baskı ve çeviri desteğiyle yayımlanmıştır.

Bu tanıtım
kopyası
Can Çocuk
okurları için
özel olarak
hazırlanmıştır.

Bazen bir hatıra ömrünüz boyunca sizinle kalır!

Wadden Denizi'nde küçük bir adada yaşayan bir çocuk, haberlerde Türkiye'nin Karadeniz sahillerine gelen beyaz balina Aydın'ı görüp hayran kalır. Acaba bir gün kendisi de bir beyaz balina görebilecek midir?

Aradan uzun yıllar geçer ve Aydın'ın hatırası yeniden su yüzüne çıkar. Beyaz balınaya ne olmuştur acaba? Aydın'ın son görüldüğü sahil kasabası Gerze'de halk, yıllar sonra bile bu efsanevi balınayı sevgiyle hatırlamaktadır.

Aydın'ın kalpleri ısıtan, gerçek hikâyesini Balıkçı Kemal, küçük çocuk ve Gerze Belediye Başkanı hep beraber anlatıyor.

